

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مدیریت تحصیلات تکمیلی
پژوهشکده زبان‌شناسی
گروه زبان‌شناسی

پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی

کاربرد اصول گرایسی در نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم

استاد راهنما:

دکتر شهین نعمت‌زاده

استاد مشاور:

دکتر مصطفی عاصی

پژوهشگر:

بتول مهدی‌زاده گوکی

تابستان ۱۳۹۵

تقدیم به

خانواده‌ی عزیزم

به استادان فرزانه و فرهیخته‌ای که در راه کسب علم و معرفت مرا یاری نمودند.

تشکر و قدردانی

پس از حمد و ستایش خداوند متعال، بر خود لازم می‌دانم که از استاد راهنمای بزرگوارم، سرکار خانم دکتر نعمت‌زاده که در تمامی مراحل این تحقیق نگارنده را مرهون راهنمایی‌های عالمانه خود قرار دادند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از استاد مشاور بزرگوارم، جناب آقای دکتر عاصی که در طول زمان نگارش این تحقیق، نگارنده را با نهایت شفقت و بزرگواری یاری نموده‌اند، سپاسگزارم.

در ادامه از کلیه اساتید گروه زبان‌شناسی همگانی که در طول تحصیل از محضر ایشان کسب فیض نموده‌ام، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

چکیده:

هدف پژوهش حاضر، بررسی میزان به کارگیری اصول گرایس در نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم دوره‌ی اول متوسطه است. چارچوب نظری پژوهش، اصل همکاری گرایس و اصول چهارگانه‌ی آن که شامل چهار اصل کمیت، کیفیت، ارتباط و حالت است، می‌باشد. در این پژوهش، اصول گرایس و میزان کاربرد و تاثیر آنها بر نوشتار مورد مطالعه قرار می‌گیرد. همچنین ترتیب به کارگیری این اصول در نوشتار دانش‌آموزان مدنظر است. برای انجام این پژوهش از روش پژوهش میدانی استفاده شده است. پرسش اصلی پژوهش این است که میزان به کارگیری اصول گرایس در نوشتار چقدر است و چگونه به خلق یک متن کمک می‌کنند. به منظور انجام این بررسی، پژوهشگر، ۱۲۱ مورد از انشای دانش‌آموزان دختر پایه‌ی هشتم را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است و عواملی را که در فرایند نوشتن به رعایت کمیت، کیفیت، ارتباط و حالت منجر می‌شوند را استخراج کرده است و آمار توصیفی از آنها به دست می‌دهد. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که می‌توان از اصول گرایس برای بهبود مهارت بیان نوشتاری (انشا) دانش‌آموزان نیز استفاده نمود. دانش‌آموزان می‌توانند این اصول را به عنوان چارچوبی در ذهن داشته باشند و هنگام نوشتن از آنها استفاده کنند. آمار توصیفی این پژوهش نشان می‌دهد که دانش‌آموزان این پایه‌ی تحصیلی اصل کمیت را ۳۰٪، اصل کیفیت را ۱۸٪، اصل ارتباط را ۸۳٪ و اصل حالت را ۱۸٪ رعایت کرده‌اند. همچنین در این پژوهش خواهیم دید که اصول گرایس با یکدیگر هم‌پوشی دارند و رعایت یا عدم رعایت یک اصل، اصول دیگر را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. ترتیب بسامدی این اصول در نوشته‌ی دانش‌آموزان این پایه از بیشترین به کمترین به ترتیب اصل ارتباط، اصل کمیت، اصل کیفیت و اصل حالت می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: اصول گرایس، انشا، نظریه‌ی ارتباط، مهارت‌های نوشتاری، دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- بیان مساله	۳
۳-۱- اهمیت موضوع پژوهش	۴
۴-۱- اهداف پژوهش	۴
۴-۱-۱- هدف اصلی	۴
۴-۱-۲- اهداف فرعی	۴
۵-۱- پرسش‌های پژوهش	۵
۶-۱- فرضیه‌های پژوهش	۵
۷-۱- روش‌شناسی پژوهش	۶
۱-۷-۱- تعریف جامعه‌ی آماری و تعداد نمونه	۶
۲-۷-۱- روش نمونه‌گیری و گردآوری داده‌ها	۶
۳-۷-۱- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۶
۸-۱- تعریف مفاهیم کلیدی پژوهش	۷
۹-۱- مشکلات و محدودیت‌های پژوهش	۷
۱۰-۱- سازمان پژوهش	۷
فصل دوم: پیشینه‌ی پژوهش	۹
۱-۲- مقدمه	۱۰
۲-۲- مهارت‌های نوشتاری دانش‌آموزان	۱۰
۱-۲-۲- پژوهشگرهای ایرانی	۱۰
۱-۱-۲-۲- سعیدی سیرجانی (۱۳۲۸)	۱۰

- ۱۱..... (۱۳۵۳) انزابی ۲-۱-۲-۲
- ۱۲..... (۱۳۷۲) ادیسی ۳-۱-۲-۲
- ۱۳..... (۱۳۷۲) رفیعی ۴-۱-۲-۲
- ۱۳..... (۱۳۷۳) برازی و مظفری ۵-۱-۲-۲
- ۱۴..... (۱۳۷۳) حسینی نژاد ۶-۱-۲-۲
- ۱۴..... (۱۳۷۳) عباسیان ۷-۱-۲-۲
- ۱۵..... (۱۳۷۳) نصیری ۸-۱-۲-۲
- ۱۶..... (۱۳۷۳) جوادنژاد ۹-۱-۲-۲
- ۱۶..... (۱۳۷۴) گرجی ۱۰-۱-۲-۲
- ۱۷..... (۱۳۷۶) قاسمی ۱۱-۱-۲-۲
- ۱۷..... (۱۳۷۶) خسروی ۱۲-۱-۲-۲
- ۱۸..... (۱۳۷۸) دری ۱۳-۱-۲-۲
- ۱۹..... (۱۳۷۸) رحیمی ۱۴-۱-۲-۲
- ۱۹..... (۱۳۸۰) احمدی و امین مقدسی ۱۵-۱-۲-۲
- ۱۹..... (۱۳۸۲) کاظم پور ۱۶-۱-۲-۲
- ۲۰..... (۱۳۸۷) کهزادی ۱۷-۱-۲-۲
- ۲۱..... (۱۳۹۰) فرامرز و کرملیان ۱۸-۱-۲-۲
- ۲۱..... (۱۳۹۱) سرابندی ۱۹-۱-۲-۲
- ۲۲..... (۱۳۹۱) امامقلی زاده گنجی ۲۰-۱-۲-۲
- ۲۲..... (۱۳۹۴) حاتم زاده ۲۱-۱-۲-۲
- ۲۳..... (۱۹۷۱) امیگ ۱-۲-۲-۲
- ۲۴..... (۱۹۷۵) بریتون و همکاران ۲-۲-۲-۲

- ۲۴..... ۳-۲-۲-۲-۲ فلاور و هیز (۱۹۸۱)
- ۲۵..... ۳-۲- گرایس و اصل همکاری
- ۲۵..... ۱-۳-۲- پژوهشگرهای ایرانی
- ۲۵..... ۱-۱-۳-۲ فولادی (۱۳۸۰)
- ۲۶..... ۲-۱-۳-۲ آقاگل زاده (۱۳۸۵)
- ۲۷..... ۳-۱-۳-۲ نیکپور (۱۳۸۶)
- ۲۷..... ۴-۱-۳-۲ سلمانی (۱۳۸۷)
- ۲۸..... ۵-۱-۳-۲ امرالهی (۱۳۸۸)
- ۲۸..... ۶-۱-۳-۲ خیرآبادی (۱۳۹۰)
- ۲۸..... ۷-۱-۳-۲ سیفی (۱۳۹۰)
- ۲۹..... ۸-۱-۳-۲ خیرآبادی (۱۳۹۱)
- ۲۹..... ۹-۱-۳-۲ عظیما (۱۳۹۱)
- ۳۰..... ۱۰-۱-۳-۲ سعیدی (۱۳۹۱)
- ۳۱..... ۱۱-۱-۳-۲ خانفی (۱۳۹۱)
- ۳۱..... ۱۲-۱-۳-۲ هرمزی (۱۳۹۲)
- ۳۲..... ۱۳-۱-۳-۲ فروغی و لطفی (۱۳۹۲، ۲۰۱۳)
- ۳۳..... ۱۴-۱-۳-۲ جعفری (۱۳۹۳)
- ۳۳..... ۱۵-۱-۳-۲ نیکدل (۱۳۹۳)
- ۳۴..... ۲-۳-۲- پژوهشگرهای خارجی
- ۳۴..... ۱-۲-۳-۲ گرین (۱۹۹۰)
- ۳۵..... ۲-۲-۳-۲ لفوند (۲۰۰۰)
- ۳۵..... ۳-۲-۳-۲ وایت (۲۰۰۱)
- ۳۷..... ۴-۲-۳-۲ دیدم (۲۰۰۴)

۳۷ کوینگک (۲۰۰۵) ۵-۲-۳-۲
۳۸ زر (۲۰۰۶) ۶-۲-۳-۲
۳۹ یویون (۲۰۰۸) ۷-۲-۳-۲
۳۹ ژو (۲۰۰۹) ۸-۲-۳-۲
۴۰ مورای (۲۰۰۹) ۹-۲-۳-۲
۴۰ لیونات (۲۰۱۰) ۱۰-۲-۳-۲
۴۱ راهایو (۲۰۱۲) ۱۱-۲-۳-۲
۴۱ مای (۲۰۱۳) ۱۲-۲-۳-۲
۴۲ مهارت‌های نوشتاری ۴-۲
۴۲ انشا ۱-۴-۲
۴۳ علل ضعف و ناتوانی دانش‌آموزان در درس انشا ۲-۴-۲
۴۴ بهبود انشای دانش‌آموزان ۳-۴-۲
۴۴ مراحل نگارش انشا ۴-۴-۲
۴۵ مقدمه ۱-۴-۴-۲
۴۶ بدنه و متن انشا ۲-۴-۴-۲
۴۷ نتیجه ۳-۴-۴-۲
۴۷ روش‌های تصحیح انشا ۵-۴-۲
۴۹ جمع‌بندی ۵-۲
۵۱ فصل سوم: مباحث نظری
۵۲ مقدمه ۱-۳
۵۳ مهارت‌های زبانی ۲-۳
۵۳ گوش دادن ۱-۲-۳
۵۳ صحبت کردن ۲-۲-۳

۵۴ ۳-۲-۳ خواندن
۵۴ ۳-۲-۴ نوشتن
۵۵ ۳-۳ کاربردشناسی زبان
۵۷ ۳-۴ اصول گرایس
۵۷ ۳-۴-۱ اصل همکاری مکالمه‌ای گرایس
۵۹ ۳-۴-۱-۱ اصل کمیت
۵۹ ۳-۴-۱-۲ اصل کیفیت
۵۹ ۳-۴-۱-۳ اصل ارتباط
۵۹ ۳-۴-۱-۴ اصل حالت
۶۱ ۳-۴-۲ ایرادات راهکارهای گرایس
۶۱ ۳-۴-۲-۱ تجویزی بودن اصل همکاری
۶۲ ۳-۴-۲-۲ ناتوانی نظریه از جنبه‌ی توصیفی
۶۳ ۳-۴-۳ ملاحظات اصل همکاری
۶۳ ۳-۴-۳-۱ تاثیر عوامل فرهنگی
۶۳ ۳-۴-۳-۲ هم‌پوشی اصول گرایس
۶۴ ۳-۴-۴ عدم رعایت راهکارها
۶۵ ۳-۴-۴-۱ نقض راهکار
۶۵ ۳-۴-۴-۲ زیر پا گذاشتن راهکار
۶۶ ۳-۴-۴-۳ تخطی از راهکار
۶۶ ۳-۴-۴-۴ انصراف از راهکار
۶۶ ۳-۴-۴-۵ تعلیق راهکار
۶۷ ۳-۴-۵ کاربرد اصول گرایس در نوشتار با استناد به پژوهش لاجوی (۱۹۸۷)
۶۹ ۳-۴-۵-۱ وفاداری به اصول گرایس در نوشتار

- ۶۹..... ۳-۴-۵-۲- کاربرد اصول گرایس در فرآیند نوشتن
- ۷۱..... ۳-۴-۵-۳- نقض اصل همکاری در نوشته
- ۷۱..... ۳-۵- جمعبندی
- ۷۲..... فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
- ۷۳..... ۴-۱- مقدمه
- ۷۳..... ۴-۲- ملاحظات روشی
- ۷۴..... ۴-۳- توصیف و تحلیل داده‌ها
- ۷۴..... ۴-۳-۱- اصل کمیت
- ۷۵..... ۴-۳-۱-۱- تعداد کلمات
- ۷۵..... ۴-۳-۱-۲- تعداد جمله‌ها
- ۷۵..... ۴-۳-۱-۳- کلمه‌های "اگر، چیزی، چیز، دنیا"
- ۷۷..... ۴-۳-۱-۴- نقض اصل کمیت
- ۷۷..... ۴-۳-۲- اصل کیفیت
- ۸۳..... ۴-۳-۲-۲- افعال به کاررفته در انشاها
- ۸۵..... ۴-۳-۲-۳- صفات به کاررفته در هر انشا
- ۸۷..... ۴-۳-۲-۴- نقض اصل کیفیت
- ۸۷..... ۴-۳-۳- اصل ارتباط
- ۸۸..... ۴-۳-۳-۱- مقدمه، بدنه و نتیجه
- ۸۸..... ۴-۳-۳-۲- بیان مورد انتخابی برای افزودن به دنیا در مقدمه، بدنه، نتیجه
- ۸۹..... ۴-۳-۳-۳- نقض اصل ارتباط
- ۹۰..... ۴-۳-۴- اصل حالت
- ۹۰..... ۴-۳-۴-۱- رعایت اصل حالت
- ۹۱..... ۴-۳-۴-۳- نقض اصل حالت:

۹۲	۴-۴- خطاهای مشاهده شده
۹۳	۴-۴-۱- خطاهای املائی
۹۳	۴-۴-۲- خطاهای نحوی و ساختاری
۹۸	۴-۴-۳- خطاهای واژگانی
۹۹	۴-۴-۴- خطای محاوره‌ای
۱۰۰	۴-۵- جمع‌بندی
۱۰۱	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۱۰۲	۵-۱- مقدمه
۱۰۲	۵-۲- مروری بر فصل‌های پیشین
۱۰۳	۵-۳- بررسی پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش
۱۰۶	۵-۴- نتیجه‌گیری
۱۰۶	۵-۴-۱- نتایج کلی مربوط به بخش اول پژوهش
۱۰۷	۵-۴-۲- نتایج کلی مربوط به بخش دوم پژوهش
۱۰۸	۵-۵- پیشنهادها
۱۰۸	۵-۵-۱- پیشنهادهای پژوهشی
۱۰۸	۵-۵-۲- پیشنهادهای آموزشی
۱۰۹	۵-۵-۳- مقایسه نتایج پژوهش حاضر با پژوهش دیگران
۱۱۱	منابع فارسی
۱۱۴	منابع لاتین
۱۱۶	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۱۲۶	پیوست یک

جدول ۴-۱: بسامد کلمات «اگر، چیزی، چیز، دنیا»	۷۶
جدول ۴-۲: میانگین، مد، میانه، میان دامنه مربوط به کلمه‌ها و جمله‌ها	۷۷
جدول ۴-۳: مفاهیم انتزاعی و ملموس	۷۹
جدول ۴-۴: میزان رعایت اصول و عدم رعایت اصول	۹۱

فهرست نمودار

- نمودار ۴-۱: میانگین، مد، میانه، میان دامنه مربوط به کلمه‌ها و جمله‌ها..... ۷۶
- نمودار ۴-۲: مفاهیمی که دانش آموزان برای افزودن به دنیا انتخاب کرده اند..... ۸۳
- نمودار ۴-۳: میزان کاربرد افعال در جمله‌ها..... ۸۴
- نمودار ۴-۴: میزان کاربرد افعال ساده و مرکب..... ۸۵
- نمودار ۴-۵: میزان کاربرد صفت در انشا با کمترین تعداد کلمات..... ۸۵
- نمودار ۴-۶: میزان کاربرد صفت در انشا با بیشترین تعداد کلمات..... ۸۶
- نمودار ۴-۷: میزان کاربرد صفت، فعل و بقیه اجزای جمله در کل انشاهای..... ۸۷
- نمودار ۴-۸: میزان رعایت و عدم رعایت اصل ارتباط..... ۸۸
- نمودار ۴-۹: میزان کاربرد بیان مورد انتخابی برای افزودن به دنیا در مقدمه، بدنه، نتیجه..... ۸۹
- نمودار ۴-۱۰: میزان رعایت اصول و عدم رعایت اصول..... ۹۲

فصل اول : کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

یکی از اساسی‌ترین نیازهای ارتباطی انسان، مهارت نوشتاری^۱ است که کسب آن منجر به تفکر خلاق^۲ نیز خواهد شد. مهارت نوشتن در جهان پیچیده‌ی امروز که نشانه‌های نوشتاری در آن سلطه بلامنازع یافته‌اند، اهمیت صد چندان یافته‌است. حجم انبوه دانش، اطلاعات و اخبار و نیاز روز افزون به سازماندهی، انتقال و انباشت این دانش به منظور بهره‌گیری از آن فرد را ملزم می‌کند تا به مهارت کافی در این حیطه دست یابد. (بروکس^۳ و گروندی^۴، ۱۹۹۸) دو مهارت " شنیدن^۵ و خواندن^۶ " را مهارت‌های دریافتی^۷ و دو مهارت " سخن گفتن^۸ و نوشتن^۹ " را مهارت‌های تولیدی^{۱۰} می‌نامند. از این رو مهارت‌های نوشتاری، مهارت‌های ثانویه‌ای^{۱۱} هستند که با تمرین و تلاش به دست خواهند آمد. روش‌های منسجم آموزش این فرآیند در دوره‌های ابتدایی و بعد از آن، می‌تواند منجر به رشد و شکوفایی اندیشه و خلاقیت در دانش‌آموزان شود. به این ترتیب دانش‌آموزان می‌توانند با به‌کارگیری مهارت‌های نوشتاری، نوشته‌ای خوب و منسجم خلق کنند و از آنجا که نوشتن، فعالیتی ذهنی و شناختی محسوب می‌شود، آموزش آن باید همزمان با سه مهارت زبانی دیگر، مورد توجه قرار گیرد.

مهارت نوشتن، آخرین مهارت زبانی^{۱۲} است که فرد به آن دست می‌یابد. رسیدن به این مهارت، همچون سخن گفتن نتیجه‌ی طبیعی و ذاتی بلوغ نیست، بلکه نتیجه‌ی قرار گرفتن در محیط آموزشی و کسب پیش مهارت‌ها^{۱۳} و پیش الزام‌های^{۱۴} نوشتن است که از مهمترین آنها باید به مهارت خواندن اشاره کرد. توانایی بیان نظرهای شخصی به صورت نوشته (مهارت بیان نوشتاری یا انشا)، هدف اعلای بسیاری از سخنگویان به زبانی است که وجود نشانه‌های

^۱ Writing skill

^۲ Creative Thinking

^۳ A. Brooks

^۴ P. Grundy

^۵ listening

^۶ Reading

^۷ Receptive Skill

^۸ Speaking

^۹ Writing

^{۱۰} Productive skill

^{۱۱} Secondary skill

^{۱۲} Linguistic proficiency

^{۱۳} preskill

^{۱۴} prerequisite

نوشتاری این امکان را برای آنها فراهم می‌سازد و البته، هدفی است که هرگز به طور کامل برآورده نمی‌شود (سلس مورسیا^۱، ۲۰۰۱)، به نقل از تاتار، ۱۳۸۳

فلاور و هیز چهار نکته را در فرآیند نوشتاری در نظرمی‌گیرند:

- ۱- فرآیندهای نوشتاری، سلسله مراتبی هستند.
- ۲- فرآیندهای نوشتاری، مجموعه‌ای از فرآیندهای فکری^۲ هستند که نویسنده در حین نوشتن، به مرتب‌سازی و سازمان‌دهی آنها می‌پردازد.
- ۳- نوشتن فرآیندی هدفمند است و نویسنده این اهداف را هدایت می‌کند.
- ۴- نویسنده برای خود اهداف سطح بالا و اهداف فرعی در نظرمی‌گیرد. در فرآیند نوشتن، این اهداف ممکن است دچار تغییر شوند یا اهداف جدیدی ایجاد شود.

۱-۲- بیان مساله

نوشتار، یکی از مهارت‌هایی است که دانش‌آموزان به مرور به آن دست می‌یابند. دانش‌آموزان در نوشتار با مشکلاتی مواجه می‌شوند که ممکن است این مشکلات مربوط به خودشان یا مربوط به عوامل بیرونی باشد. گاهی دانش‌آموزان برای افزودن به متن، جملات را تکرار می‌کنند و به چندین بیان، یک مطلب را تفهیم می‌کنند. گاه مطالب بیان شده توسط دانش‌آموزان منسجم نیست و نمی‌توان بین مطالب ارتباط برقرار کرد. در این پژوهش نگارنده سعی می‌کند با توجه به اصول گرایس^۳، خلاءهای نوشتاری^۴ و نقاط ضعف و قوت انشای دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم را شناسایی کند و توصیفی از آنها بدست‌دهد و در نهایت با بررسی نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم بر اساس چهار اصل گرایس که شامل کمیت^۵، کیفیت^۶، ارتباط^۷ و حالت^۸ می‌باشند، سعی می‌شود تا راه‌حلی برای بهبود و تقویت مهارت نوشتاری دانش‌آموزان معرفی گردد.

^۱. M. Celce-Murcia

^۲. Mental processes

^۳. Gricean Maxims

^۴. Writing gaps

^۵. quantity

^۶. quality

^۷. Relation

^۸. Manner

۱-۳- اهمیت موضوع پژوهش

نوشتار یک مهارت است که در مدارس به دانش‌آموزان، آموزش داده می‌شود. از آنجا که انشا محصول چندین مهارت است و از نوع شناختی می‌باشد، از دوره‌ی ابتدایی آموزش آن شروع می‌شود. اگر چارچوبی وجود داشته باشد که دانش‌آموزان بر اساس آن یک متن را تولید کنند، شاید مشکلاتی را که در نوشتن انشا با آن روبرو می‌شوند، کمتر شود. به کارگیری چهار اصل کمیت، کیفیت، ارتباط و حالت که توسط گرایس مطرح شده است، می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا متنی را تولید کنند که کامل، مناسب و گویا باشد. اگر جمله‌ها و عبارات، مفصل و بی‌ربط باشند، تبادل کلامی^۱ و زبانی صورت نمی‌پذیرد. برای ایجاد ارتباطی کامل و مشترک، این اصول می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا در مسیری مشخص حرکت کنند و در کسب مهارت نوشتن، موفق‌تر باشند. نگارنده سعی می‌کند تا هم نقاط ضعف و قوت انشای دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم را شناسایی کند و هم با ارائه‌ی توصیفی از کاربرد اصول گرایس در انشای این دانش‌آموزان، به دست اندرکاران آموزش نگارش و مولفان کتب درسی کمک کند.

۱-۴- اهداف پژوهش

با توجه به مسأله‌ی پژوهش که بیان گردید، اهداف پژوهش را می‌توان به صورت زیر عنوان کرد:

۱-۴-۱- هدف اصلی

- مطالعه کاربرد اصول گرایس در نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم

۱-۴-۲- اهداف فرعی

- بررسی مشکلات دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم در نوشتن انشا

- ایجاد پیکره‌ای محدود از انشاهای دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم

^۱. Conversational Interaction

-تحلیل نوشته‌های دانش‌آموزان بر اساس اصول گرایس

۱-۵- پرسش‌های پژوهش

۱. اصل کمیت گرایس در نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم چگونه تحقق می‌یابد؟
۲. اصل کیفیت گرایس در نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم چگونه تحقق می‌یابد؟
۳. اصل حالت گرایس در نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم چگونه تحقق می‌یابد؟
۴. اصل ارتباط گرایس در نوشتار دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم چگونه تحقق می‌یابد؟
۵. ترتیب به‌کارگیری این چهار اصل چگونه است؟

۱-۶- فرضیه‌های پژوهش

۱. اکثر دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم اصل کمیت گرایس را رعایت می‌کنند.
۲. اکثر دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم اصل کیفیت گرایس را رعایت می‌کنند.
۳. اکثر دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم اصل حالت گرایس را رعایت نمی‌کنند.
۴. اکثر دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم اصل ارتباط گرایس را رعایت می‌کنند.
۵. اکثر دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم این اصول را به ترتیب اصل کمیت، اصل کیفیت، اصل ارتباط و اصل حالت رعایت می‌کنند.

۱-۷-۲- روش‌شناسی پژوهش

این بخش شامل اطلاعاتی درباره‌ی جامعه‌ی آماری و تعداد آن، روش نمونه‌گیری و گردآوری اطلاعات و نحوه‌ی تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌باشد.

۱-۷-۱- تعریف جامعه‌ی آماری و تعداد نمونه

جمعیت مورد مطالعه در این پژوهش دانش‌آموزان دختر یکی از مدارس شهر تهران می‌باشند که در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۹۴ در پایه‌ی هشتم دوره‌ی متوسطه مشغول به تحصیل بودند. از کل مدرسه، دو کلاس از یک پایه‌ی تحصیلی با مشورت معلمان و هماهنگی انتخاب می‌شوند. آزمون انشا اجرامی گردد و انشاها جمع‌آوری می‌گردد. در این تحقیق، کلیه‌ی انشاها چه آنهایی که ضعیف بوده و دارای اشکالات فاحش و بدخطی بوده و چه دیگر انشاها مورد بررسی قرار می‌گیرند. تعداد آزمودنی‌ها در کل ۱۲۱ نفر و تعداد انشاهای مورد تحلیل نیز ۱۲۱ مورد است. ضمناً آزمودنی‌ها فاقد اختلال یادگیری، ذهنی، زبانی و فاقد نقص بینایی و شنوایی بوده‌اند.

۱-۷-۲- روش نمونه‌گیری و گردآوری داده‌ها

نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و طی هماهنگی با معلم، به دانش‌آموزان موضوع مشخصی داده شد. پژوهش از نوع تحلیلی-توصیفی می‌باشد.

۱-۷-۳- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این بخش، اطلاعات گردآوری شده بر اساس اصول گرایش و ترتیب به کارگیری آنها در انشاهای دانش‌آموزان، مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. میزان رعایت این اصول در نوشته‌های دانش‌آموزان با روش آماری توصیفی^۱ (با استفاده از نرم‌افزار پایگاه داده‌های زبان فارسی) و با استفاده از جدول‌ها و نمودارهایی ارائه می‌شود.

^۱. Statistical-descriptive approach

۸-۱- تعریف مفاهیم کلیدی پژوهش

کمیت: به اندازه‌ی مورد نیاز اطلاعات بدهید نه بیشتر

کیفیت: آنچه ناصحیح است یا برای اثبات آن شواهد کافی در اختیار ندارید، نگویید.

ارتباط: مرتبط صحبت کنید، به این معنا که سخنتان مرتبط با موضوع باشد.

حالت: واضح، منظم و به دور از ابهام صحبت کنید.

۹-۱- مشکلات و محدودیت‌های پژوهش

در انجام هر پژوهشی، محدودیت‌هایی وجود دارد. این پژوهش نیز با مشکلاتی از جمله محدود بودن جامعه‌ی نمونه، عدم امکان دسترسی به نوشته‌های بیشتر و عدم دسترسی به همه‌ی منابع کتابخانه‌ای مواجه بود.

۱۰-۱- سازمان پژوهش

این پژوهش در پنج فصل ارائه می‌گردد:

کلیات پژوهش: در ابتدا مقدمه‌ای بر این تحقیق ذکر شده و سپس پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش مطرح شده است و موضوع کلی مورد بحث قرار می‌گیرد. مفاهیم کلیدی تعریف می‌شوند و مشکلات پژوهش نیز عنوان می‌شوند.

پیشینه‌ی پژوهش: پژوهش‌ها و آثار زبان‌شناسان ایرانی و خارجی مرتبط با مهارت‌های نوشتاری و اصول گرایس و پژوهش‌هایی که اصول گرایس را در نوشتار به کار برده‌اند، ذکر می‌شوند.

مباحث نظری: در این فصل، نگارنده موضوع مهارت‌های نوشتاری و پس از آن کاربردشناسی^۱ را مطرح خواهد کرد و سپس به معرفی اصول گرایس و میزان به کارگیری و رعایت آنها در انشا خواهد پرداخت.

^۱. Pragmatics

تجزیه و تحلیل داده‌ها: ۱۲۱ مورد انشا بر اساس اصول گرایس و ترتیب بسامدی^۱ به کارگیری آنها در انشاهای دانش‌آموزان، مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری: فصل آخر، به مروری بر فصل‌های دیگر می‌پردازد و فرضیه‌های پژوهش مورد ارزیابی قرار می‌گیرند و پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آتی ارائه می‌گردد.

^۱. Frequency order

فصل دوم: پیشینه‌ی پژوهش

مطالعات و پژوهش‌های زیادی در مورد اصول گرایس و کاربرد آن در حوزه‌ها و رشته‌های مختلف، در ایران و خارج انجام گرفته است. روانشناسان زبان، مهارت‌های نوشتاری دانش‌آموزان را مورد توجه قرار داده‌اند و با همکاری افرادی همچون معلمان و استادان، پژوهش‌های زیادی در زمینه‌ی مهارت‌های نوشتاری انجام داده‌اند. با توجه به اینکه تا بحال تحقیقی در زمینه‌ی بررسی اصول گرایس در نوشتار دانش‌آموزان و تأثیر آن بر پیشرفت و بهبود نوشتار دانش‌آموزان انجام نشده است، نگارنده در این پژوهش سعی می‌کند تا این اصول را در نوشتار دانش‌آموزان و در حوزه‌ی کاربردشناسی و روانشناسی زبان^۱ مورد بررسی قرار دهد. در این فصل پژوهش‌های ایرانی و خارجی انجام شده در این زمینه‌ها را توصیف و معرفی کرده و آن‌ها را به دو دسته‌ی کلی تقسیم می‌کند:

- پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌ی انشا

- پژوهش‌های مرتبط با اصول گرایس

۲-۲- مهارت‌های نوشتاری دانش‌آموزان

۱-۲-۲- پژوهشگرهای ایرانی

۱-۲-۲- سعیدی سیرجانی (۱۳۲۸)

پایان‌نامه‌ی سعیدی سیرجانی با عنوان "اصلاح تدریس انشا" که در سال ۱۳۲۸ انجام شده است، اولین تحقیق مستقلی است که در زمینه‌ی انشا می‌باشد و پژوهشی کتابخانه‌ای است. پژوهشگر کتاب‌های مربوط به نگارش و انشا را بررسی کرده است و نکاتی را برای دانش‌آموزان بیان کرده است:

۱- نوشته آنقدر ساده باشد که خواننده بتواند براحتی مقصود نویسنده را درک کند.

۲. روش‌های گوناگونی برای بیان موضوع به کار گرفته شود.

^۱. Linguistic psychology